

Protokół

kontroli prowadzonej na podstawie art. 77 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. 2026 r., poz. 13 ze zm.) dotyczącej spełniania warunków obowiązujących podmiot prowadzący ogród botaniczny, określonych w decyzji Ministra Środowiska znak: DOPog-4210-64-3839/06/kl z dnia 22.06.2006 r. zezwalającej Prezydentowi Miasta Kielce na prowadzenie działalności ogrodu botanicznego oraz w Decyzji Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska znak: DOP-or.6510.10.2012.kp.2 z dnia 11.06.2013 r. zmieniającej w/w decyzję Ministra Środowiska wobec, Geonatura Kielce, ul. Daleszycka 21, 25-202 Kielce; Geonatura Kielce – Ogród Botaniczny, ul. Jagiellońska 78, 25-734 Kielce.

W dniu 17.06.2026 r. w związku z prowadzeniem pod w/w adresem ogrodu botanicznego upoważnieni pracownicy Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Kielcach:

1. Starszy specjalista w Wydziale Ochrony Przyrody i Obszarów Natura 2000 – RDOŚ w Kielcach, Pani Agnieszka Detka
2. Specjalista w Wydziale Ochrony Przyrody i Obszarów Natura 2000 – RDOŚ w Kielcach, Pan Mateusz Młynarczyk,

przeprowadzili kontrolę Ogrodu Botanicznego w zakresie jego działalności.

W czynnościach uczestniczyli także:

Pan dr Bartosz Piwowarski – Kierownik Ogrodu Botanicznego w Kielcach

Pani dr Agnieszka Pierścińska – Zastępca Kierownika Ogrodu Botanicznego w Kielcach.

Poprzednia kontrola Geonatura Kielce – Ogród Botaniczny była przeprowadzona w dniu 20.09.2023 r.

W dniu 17.06.2026 r. w pierwszej kolejności w miejscu prowadzenia działalności pod adresem: Geonatura Kielce – Ogród Botaniczny, ul. Jagiellońska 78, 25-734 Kielce (dalej Ogród Botaniczny lub Ogród), udano się na teren Ogrodu w celu przeprowadzenia wizji terenowej obiektu. Następnie przeprowadzono kontrolę dotyczącą spełnienia warunków prowadzenia działalności Ogrodu, określonych w powyżej wymienionych zezwoleniach oraz dokonano przeglądu i weryfikacji dokumentacji dotyczącej przedmiotowego Ogrodu Botanicznego.

Ogród Botaniczny w Kielcach działa w oparciu o Decyzję Ministra Środowiska znak: DOPog-4210-64-3839/06/kl z dnia 22.06.2006 r. zezwalającą Prezydentowi Miasta Kielce na prowadzenie działalności ogrodu botanicznego oraz w oparciu o Decyzję Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska znak: DOP-or.6510.10.2012.kp.2 z dnia 11.06.2013 r. zmieniającą w/w decyzję Ministra Środowiska, w której zezwolono na utworzenie i prowadzenie działalności ogrodu botanicznego oraz zmieniono m. in. zakres działalności ogrodu na:

- 1) prowadzenie udokumentowanych kolekcji roślin;
- 2) przetrzymywanie roślin w warunkach odpowiadających ich potrzebom biologicznym;
- 3) prowadzenie upraw roślin gatunków zagrożonych wyginięciem, ze szczególnym uwzględnieniem gatunków zagrożonych wyginięciem na terenie województwa świętokrzyskiego, w celu ich ochrony ex-situ, a następnie wprowadzenia do środowiska przyrodniczego w ramach programów ochrony tych gatunków;
- 4) edukacja w zakresie ochrony przyrody, z uwzględnieniem ochrony różnorodności biologicznej oraz ochrony gatunkowej roślin i grzybów oraz w zakresie biologii, botaniki i ogrodnictwa;
- 5) udostępnianie zgromadzonych kolekcji i ekspozycji do zwiedzania publicznego – w sposób pełny lub ograniczony;
- 6) uczestnictwo w badaniach naukowych, które mają na celu ochronę gatunków zagrożonych wyginięciem w stanie wolnym;

- 7) współpraca z ogrodami botanicznymi w kraju i za granicą oraz innymi podmiotami, których działalność jest związana z ochroną przyrody i edukacją.”.

do sentencji decyzji Ministra Środowiska dodano warunki prowadzenia działalności ogrodu w brzmieniu:

„Działalność ogrodu botanicznego będzie prowadzona pod warunkiem, że:

- a) ogród botaniczny rozpocznie czynności polegające na wprowadzaniu do środowiska przyrodniczego roślin gatunków zagrożonych wyginięciem w ramach programów ochrony tych gatunków, przed upływem 5 lat od dnia wydania zezwolenia;
- b) teren ogrodu botanicznego zostanie otoczony pasem zadrzewień, złożonych z drzew lub krzewów gatunków niewykazujących charakteru inwazyjnego, przed upływem 3 lat od dnia wydania zezwolenia”.

Legenda:

kursywa – *warunki decyzji*;

czcionka bez kursywy – ustalenia protokołu

Odnosnie wskazań z zakresu działalności Ogrodu określonych w ww. decyzji Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska ustalono:

1. Prowadzenie udokumentowanych kolekcji roślin.

Ogród Botaniczny w Kielcach posiada bazę danych – ewidencję wykonanych nasadzeń poszczególnych taksonów roślinnych. Aktualnie w bazie zgromadzonych jest ponad 2500 taksonów kwiatowych (około 4200 rekordów). Wszystkie znajdują się w kolekcjach zachowawczych i ozdobnych. Ogród podzielony jest na działy roślinne, a te z kolei na kolekcje, które nieustannie podlegają zmianom i reorganizacji. Obecnie Ogród posiada 8 działów roślinnych i 33 kolekcje, tj.

I. Dział roślin ozdobnych (ok. 1000 taksonów):

1. Piwonie
2. Dalia
3. Lilie
4. Hortensje
5. Róże
6. Różaneczniki i azalie
7. Rośliny okrywowe
8. Liliowce
9. Trawy ozdobne
10. Rabaty kontynenty

II. Dział roślin użytkowych (ok. 200 taksonów):

11. Rośliny lecznicze i przyprawowe
12. Rośliny sadownicze
13. Zboża, pseudozboża i rośliny oleiste
14. Winnica

III. Dział flory rodzimej (ok. 650 taksonów):

15. Jedlina
16. Buczyzna
17. Grąd
18. Dąbrowa
19. Bór mieszany
20. Rośliny pasożytnicze
21. Murawy kserotermiczne (ochrona *in situ*)
22. Wrzosowisko

23. Alpinarium
- IV. Dział geografii roślin** (ok. 300 taksonów):
24. Rośliny Ameryki Północnej
25. Rośliny Azji Wschodniej
- V. Dział flory wodnej i bagiennej** (ok. 120 taksonów):
26. Lilie wodne
27. Rodzime rośliny wodne i bagienne
28. Kosańce wodne
- VI. Ogrrody pokazowe** (ok. 180 taksonów):
29. Ogród francuski
30. Ogród wiejski
31. Ogród orientalny
32. Ogród japoński
33. Ogród śródziemnomorski
- VII. Dział roślin chronionych i zagrożonych** (ok. 70 taksonów)
- VIII. Dział systematyki roślin** (ok. 180 taksonów).

Kontrolowany obiekt jest rozbudowywany:

Kolekcja roślin pasożytniczych jest uzupełniana – na bieżąco prowadzone są prace pielęgnacyjne roślin pasożytniczych z rodzaju zaraz *Orobancha spp.* i ich żywicieli, rosnących na murawie kserotermicznej znajdującej się w północnej części Ogródu.

W latach 2021-2022 przygotowano i rozbudowano Dział roślin chronionych i zagrożonych, głównie o gatunki kserotermiczne pochodzące z Poniidzia. Dział jest sukcesywnie uzupełniany o nowe taksony. Obecnie zdeponowanych jest ok. 70 gatunków. Rośliny chronione i zagrożone występują także w innych kolekcjach.

Powstał Dział systematyki roślin, który został stworzony przy współpracy z innymi podmiotami (Carlsberg Polska Sp. z o.o., Fundacja Pszczoła Musi Być, Range). Poszczególne rodziny systematyczne roślin ułożone są pod względem rozwoju filogenetycznego: od najbardziej pierwotnych do najbardziej zorganizowanych. Podłużne wąskie rabaty są ułożone w taki sposób, że przypominają użytkowanie liścia, co doskonale jest widoczne z drona. W dziale umieszczono 3 duże tablice dotyczące systematyki, samej kolekcji ogrodowej i związanych z nią dzikim zapylaczom. Ponadto przy każdej rodzinie znajdują się tabliczki z charakterystyką danej grupy systematycznej.

W ostatnim okresie rozbudowano ogród japoński (przy współudziale Spółki NSK).

Zaplanowano także utworzenie/budowę ogrodu biblijnego we współpracy z Muzeum Diecezjalnym w Kielcach.

We współpracy z Fundacją Świętokrzyskie Winnice znacznie poszerzono ogrodową winnicę i dosadzono 100 krzewów winnych reprezentujących 5 dodatkowych odmian rodzaju *Vitis sp.*

Kolekcje roślin zgromadzone na terenie Ogródu są na bieżąco uzupełniane o nowe odmiany roślin, np. mieczyków *Gladiolus*, czy róż *Rosa* w odmianach uzyskanych i zarejestrowanych w Polsce.

Na terenie obiektu istnieje ok. 16 ławeczek pamiątkowych z tabliczkami, sfinansowanych przez różne podmioty, instytucje, urzędy. Ich liczba będzie sukcesywnie wzrastać z uwagi na duże zainteresowanie społeczeństwa tą inicjatywą.

Jednym z zadań przewidzianych do realizacji w ramach projektu pn. „Ochrona bioróżnorodności na terenie miasta Kielce” (program Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027) jest tworzenie banku genów flory regionalnej w Ogródie Botanicznym. Głównym celem zadania jest utworzenie oraz rozbudowa kolekcji zachowawczych roślin, w tym regionalnego banku genów flory. W zależności od pozyskanych funduszy planuje się także stworzenie ulepszonej bazy danych, studni głębinowej w celu odzyskiwania wody opadowej, przebudowę wejścia, przebudowę zbiorników wodnych oraz stworzenie ekoparku w formie „dzikiego ogrodu”.

Na terenie Ogrodu nie występują gatunki ujęte w załącznikach do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 2022 r. w sprawie listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Unii i listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Polski, działań zaradczych oraz środków mających na celu przywrócenie naturalnego stanu ekosystemów (Dz. U. z 2022 r. poz. 2649). W ostatnim czasie wyeliminowano z terenu Ogrodu 2 inwazyjne gatunki obce (tzw. IGO), tj. grubosza Helmsa *Crassula helmsii* i dławisza okrągłolistnego *Celastrus orbiculatus*. Po wprowadzeniu na listę inwazyjnych gatunków obcych zostały usunięte. Przerastająca z terenu sąsiedniego nawłóć kanadyjska *Solidago canadensis* jest sukcesywnie usuwana/eliminowana z terenu Ogrodu. W tym celu nawiązano także współpracę z Miejskim Przedsiębiorstwem Energetyki Ciepłej w Kielcach Sp. z o.o., którzy koszą nawłóć przed jej zakwitnięciem tuż przy południowym ogrodzeniu Ogrodu (źródło dyspersji na Ogród), gdzie przebiega sieć ciepłownicza. Rosnące na tym terenie przed utworzeniem Ogrodu orzech włoski i robinie akacjowe pozostawiono ze względu na wiek tych drzew i ich rolę w krajobrazie Ogrodu. Osoby kierujące Ogrodem znają zagadnienia związane z IGO i wykorzystują tę wiedzę w codziennej pracy.

W trakcie kontroli na fotografiach udokumentowano część istniejących w Ogrodzie kolekcji roślin oraz nowych obiektów, m.in.: rzeźby, rozbudowany ogród japoński, pamiątkowe ławeczki, pamiątkowe drzewa.

2. Przechowywanie roślin w warunkach odpowiadających ich potrzebom biologicznym.

Poszczególne kolekcje roślinne zakładane są na podstawie projektów wykonanych przez upoważnionych do tego projektantów i architektów krajobrazu. Dobór gatunków roślin i odmian jest konsultowany z pracownikami merytorycznymi Geonatura Kielce oraz w razie potrzeby, pracownikiem Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach (dalej UJK), który na mocy umowy o współpracy naukowo-dydaktycznej z dnia 11.09.2020 r. został oddelegowany przez Rektora UJK do współpracy z Ogrodem Botanicznym. Przy tworzeniu kolekcji uwzględniane są wymagania siedliskowe poszczególnych taksonów roślin oraz warunki środowiskowe panujące na terenie Ogrodu tak, aby zapewnić roślinom optymalne warunki do wzrostu i rozwoju. Na bieżąco są prowadzone prace pielęgnacyjne (podlewanie, odchwaszczanie, zwalczanie szkodników i chorób, cięcia pielęgnacyjne, nawożenie) i porządkowe. W tym celu zatrudnione są osoby posiadające stosowne kwalifikacje. W czasie kontroli w Ogrodzie trwały prace porządkowe i pielęgnacyjne.

3. Prowadzenie upraw roślin gatunków zagrożonych wyginięciem, ze szczególnym uwzględnieniem gatunków zagrożonych wyginięciem na terenie województwa świętokrzyskiego, w celu ich ochrony ex-situ, a następnie wprowadzenia do środowiska przyrodniczego w ramach programów ochrony tych gatunków.

Gatunki zagrożone były pozyskiwane ze środowiska naturalnego na podstawie zezwoleń Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach na zbiór na terenie województwa świętokrzyskiego, poza rezerwatami przyrody i Świętokrzyskim Parkiem Narodowym, przechowywanie i posiadanie wybranych okazów gatunków roślin chronionych (decyzja z dnia 06.07.2020 r. znak: WPN.I.6400.3.6.2020.AD ważna w zakresie zbioru do 31.12.2025 r., decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 08.01.2018 r., znak: WPN.I.6400.3.2018.AK (ważna do 31.12.2022 r.) i decyzja Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z dnia 02.07.2018 r. znak: DZP-WP.6205.61.2018.AL zezwalająca na zbiór nasion groszku pannońskiego *Lathyrus pannonicus* w rezerwacie przyrody Polana Polichno (ważna do 31.10.2020 r.). W okresie od przeprowadzenia poprzedniej kontroli obiektu (tj. od 20.09.2023 r.) na podstawie zezwolenia znak: WPN.I.6400.3.6.2020.AD z dnia 06.07.2020 r. pozyskano w 2023 r. 5 kęp/ całych roślin zarazy goryczelowej *Orobancha picridis*. Kopia sprawozdania z zakresu wykorzystania tego zezwolenia stanowi załącznik do protokołu.

Ponieważ upłynął termin wykorzystania w/w zezwoleń, zaplanowano złożenie nowych wniosków na prowadzenie tego typu działań. Obecnie trwają prace polegające na adaptacji już pozyskanych roślin do warunków środowiskowych panujących w Ogrodzie oraz namnażania osobników w celu ich ponownego wprowadzenia/ reintrodukcji do środowiska naturalnego. Dział należy do najcenniejszych w Ogrodzie, gdzie obecnie zdeponowanych jest ok. 70 gatunków roślin. Obecnie w Ogrodzie w różnych kolekcjach rośnie 75 gat. zagrożonych, 93 gat. chronione oraz 9 gat. z listy CITES.

4. Edukacja w zakresie ochrony przyrody, z uwzględnieniem ochrony różnorodności biologicznej oraz ochrony gatunkowej roślin i grzybów oraz w zakresie biologii, botaniki i ogrodnictwa.

Ogród Botaniczny jest jednym z miejsc, gdzie rokrocznie odbywa się Geofestiwal – duże wydarzenie organizowane przez Miasto Kielce i Geonaturę Kielce popularyzujące naukę, przyrodę i ekologię w mieście i regionie w formie warsztatów, pokazów, zabaw.

Na terenie Ogrodu prowadzone są regularne zajęcia z zakresu ochrony przyrody, m.in. warsztaty edukacyjne dla dzieci i młodzieży szkolnej mające również charakter warsztatów praktycznych, gdzie uczestnicy poznają pracę ogrodnika, samodzielnie wysiewają lub sadzą rośliny, poznają zioła uprawne i dziko rosnące, gatunki drzew oraz ich znaczenie dla człowieka i środowiska. Podczas spacerów z przewodnikiem uczestnikom przybliżana jest historia Ogrodu, utworzone na terenie Ogrodu kolekcje roślin, w tym rośliny niezwykle, groźne, fascynujące. Rokrocznie w zajęciach edukacyjnych uczestniczy ok. 2-2,5 tys. osób.

Oferta edukacyjna jest aktualizowana każdego roku, przed sezonem turystycznym i znajduje się na stronie internetowej Ogrodu Botanicznego w Kielcach (oferta edukacyjna w załączeniu).

Pracownicy Ogrodu Botanicznego prowadzą wykłady dla seniorów – słuchaczy Świętokrzyskiego Uniwersytetu III Wieku, a także zajęcia dla członków Świętokrzyskiego Klubu Amazonki.

Ogród współdziała z UJK w zakresie przygotowania i wykonania prac dyplomowych (np. praca licencjacka dotycząca szaty roślinnej muraw kserotermicznych chronionych *in situ* w Ogrodzie) oraz prowadzenia praktyk i zajęć dydaktycznych dla studentów tej placówki. W powyższym zakresie współpracuje również z innymi uczelniami w kraju (np. Uniwersytetem Rolniczym w Krakowie, UMCS w Lublinie). Zajęcia dydaktyczne i praktyki są także organizowane dla uczniów szkół ponadpodstawowych, policealnych czy uczniów klas Szkoły Specjalnej Przysposabiającej do Pracy (praktyki wspomagane, prace przyuczające).

W ostatnim czasie nawiązano współpracę z Aresztem Śledczym w Kielcach w zakresie wykonywania prac na terenie Ogrodu przez osadzonych oraz prowadzenie edukacji z zakresu ogrodnictwa i ochrony przyrody.

Ogród posiada infrastrukturę edukacyjną: interaktywne tablice edukacyjne, tablice informacyjno-edukacyjne opisujące daną kolekcję roślinną, przybliżające różne gatunki rodzimych drzew w Polsce. Dzięki zagospodarowaniu odsłonięcia geologicznego w Ogrodzie można przeprowadzić zajęcia edukacyjne o tematyce geologicznej, geomorfologicznej, gleboznawczej, paleontologicznej czy historycznej dot. górnictwa kruszcowego.

W Ogrodzie odbywają się także spotkania o charakterze sportowym, rekreacyjnym czy kulturalnym, np. „Botaniczna Piątka” – biegi na terenie Ogrodu dla dzieci, młodzieży i dorosłych, festiwal tanga argentyńskiego *Festivalito de Rosas*, gdzie miłośnicy tanga tańczą na świeżym powietrzu w otoczeniu roślinności Ogrodu (w kolekcji róż), liczne imprezy/pikniki np. zBIWAKowani (noc pod namiotem w Ogrodzie), Świętokrzyskie Winobranie (wspólne zbieranie winogron w winnicy Ogrodu Botanicznego, pokaz przerobu owoców, wyciskania soku, porady winiarzy), Majówka z Geonaturą Kielce, Święto Kielc/Kieleckie Święto Róż, Dzień Dziecka, Skarby Jesieni oraz imprezy prywatne (np. ślubne, komunijne, rodzinne sesje fotograficzne).

W wyniku współpracy Ogrodu z artystami plastykami na terenie obiektu odbywają się wystawy obrazów inspirowanych przyrodą, np. wystawa malarska „Energie ogrodów” czy sezonowe wystawy plenerowe, gdzie artyści na łonie przyrody eksponują dzieła sztuki, rzeźby, m. in. rzeźbiarz Sławomir Micek prezentuje swoje prace w ramach Galerii „Na Wodzie” czy Szklanego Zimowego Ogrodu.

5. Udostępnianie zgromadzonych kolekcji i ekspozycji do zwiedzania publicznego – w sposób pełny lub ograniczony.

Ogród Botaniczny w Kielcach został udostępniony do zwiedzania publicznego 18 lipca 2018 r., a w pełnym zakresie 15 maja 2020 r. Zwiedzanie odbywa się na podstawie Regulaminu Ogrodu Botanicznego w Kielcach, dostępnego na stronie internetowej pod adresem: <https://geonatura-kielce.pl/ogrodbotaniczny/regulamin-ogrodu/>. Zwiedzanie odbywa się indywidualnie lub grupowo. W trakcie kontroli na terenie Ogrodu przebywały osoby indywidualnie odwiedzające obiekt oraz grupa zorganizowana dzieci w wieku szkolnym. Grupy zorganizowane mają możliwość wykupienia usługi

przewodniczej i/lub edukacyjnej, która odbywa się pod opieką odpowiednio wykwalifikowanego pracownika Ogródu. Ogród Botaniczny jest czynny od 1.05 do 31.10 (6 pełnych miesięcy w roku). Każdego roku jest odwiedzany przez ok. 45-50 tys. odwiedzających.

Ogród posiada w pełni ukształtowaną infrastrukturę turystyczną i techniczną w postaci oświetlonych ciągów komunikacyjnych – alejek, ścieżek, kładek, pomostów, deszczochronów oraz zaplecze gastronomiczne w postaci kawiarni. Okazy roślin, rabaty oraz kolekcje posiadają tabliczki informacyjne i oznakowanie pozwalające na ich identyfikację. Na drzewach/ deszczochronach zawieszono budki dla różnych grup zwierząt, rozlokowano także liczne hotele dla owadów, co sprzyja rozwojowi bioróżnorodności na tym terenie. Jak podano do protokołu na terenie Ogródu odnotowano występowanie dużej i naturalnej różnorodności dzikich gatunków pszczoł i innych zapylaczy.

Przy wejściu do Ogródu zamontowany został udźwiękowiony terminal informacyjny dla osób niewidomych i słabowidzących z tyfloplanem Ogródu oraz zaktualizowany Plan Ogródu. Zadania dofinansowane z środków zewnętrznych posiadają stosowne oznakowanie w postaci tablic informujących o wkładzie w przygotowanie obiektu, w tym ekspozycji.

Ogród o swojej działalności, w tym dydaktycznej, na bieżąco informuje na swojej stronie internetowej oraz w mediach społecznościowych.

6. Uczestnictwo w badaniach naukowych, które mają na celu ochronę gatunków zagrożonych wyginięciem w stanie wolnym.

Ogród Botaniczny w Kielcach działa od kilku lat. W dalszym ciągu sukcesywnie rozbudowuje istniejące już kolekcje roślinne i powiększa się o dodatkowe. Nie posiada ostatecznie ukształtowanego i wyposażonego zaplecza technicznego do prowadzenia badań naukowych mających na celu ochronę gatunków zagrożonych wyginięciem w stanie wolnym.

Geonatura Kielce prowadzi współpracę naukową, badawczą i dydaktyczną z Uniwersyteciem Jana Kochanowskiego w Kielcach na podstawie umowy o współpracy naukowo-dydaktycznej zawartej w dniu 11.09.2020 r. która obejmuje m.in. prowadzenie na terenie Ogródu Botanicznego badań naukowych gatunków roślin rzadkich, chronionych i zagrożonych wyginięciem, prowadzenie projektów badawczych realizujących ochronę *ex situ* rzadkich i ginących gatunków roślin, prowadzenie aktywnej ochrony roślin *in situ*, współdziałanie w zakresie przygotowania i wykonania prac dyplomowych, prowadzenie praktyk i zajęć dydaktycznych dla studentów (umowa w załączeniu).

Centrum Badań i Ochrony Różnorodności Biologicznej (CBiORB) w Instytucie Biologii UJK wspiera Ogród Botaniczny w zakresie ochrony bioróżnorodności poprzez np. realizowanie na terenie ogrodu projektów ochrony *ex situ* (sukcesywnie pozyskiwanie ze stanowisk naturalnych gatunków roślin chronionych i zagrożonych wyginięciem oraz rzadkich), uzupełnianie banku nasion i hodowli sadzonek, które wzbogaciły kolekcję gatunków chronionych i zagrożonych w Ogródku Botanicznym w Kielcach. Od 2020 r. przy współpracy z UJK jest tworzony bank nasion i związany z tym *Index seminum*, m.in. poprzez zbieranie z terenu Ogródu nasion roślin, które znajdują się w zbiorach CBiORB w Instytucie Biologii UJK ze względu na brak zaplecza na terenie Ogródu na prowadzenie tego typu działań. W latach ubiegłych kontynuowano prace nad przygotowaniem *Herbarium plantae medicinales* – zielnika roślin leczniczych, również z roślin zebranych na terenie Ogródu Botanicznego.

W czerwcu br. powstał Raport z badań zapoczątkowanych w 2022 r. z inicjatywy pracowników Instytutu Biologii UJK w Kielcach „Różnorodność i struktura zgrupowań dzikich pszczoł (*Hymenoptera: Anthophila*) na murawach kserotermicznych Ogródu Botanicznego w Kielcach” (w załączeniu do protokołu).

7. Współpraca z ogrodami botanicznymi w kraju i za granicą oraz innymi podmiotami, których działalność jest związana z ochroną przyrody i edukacją.

Ogród Botaniczny w Kielcach jest członkiem stowarzyszenia Rada Ogródów Botanicznych i Arboretów w Polsce (ROBiA), które zrzesza wszystkie ogrody botaniczne i arboreta w Polsce. Odbywające się cyklicznie spotkania członków stowarzyszenia sprzyjają wymianie informacji na temat działalności ogrodów

czy wymianie doświadczeń. Ogród ma nie tylko swojego przedstawiciela w ROBiA jako członka zwyczajnego, ale jako nieliczny jest także członkiem wspierającym organizację.

Ponadto Ogród współpracuje z Zespołem Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych, Polskim Towarzystwem Botanicznym, Świętokrzyskim Parkiem Narodowym oraz Regionalną Dyрекcją Lasów Państwowych w Radomiu. Kontrolowana jednostka współpracuje również m.in. z Fundacją Pszczoła Musi Być, Stowarzyszeniem Przyrodników Ostoja, Związkiem Polskich Artystów Plastyków Okręg Kielce.

Ogród Botaniczny jest laureatem w konkursie LODOŁAMACZE 2024 w kategorii Przyjazna przestrzeń na poziomie regionalnym oraz otrzymał także pierwszą nagrodę w tym konkursie na poziomie krajowym.

8. Ogród botaniczny rozpocznie czynności polegające na wprowadzaniu do środowiska przyrodniczego roślin gatunków zagrożonych wyginięciem w ramach programów ochrony tych gatunków, przed upływem 5 lat od dnia wydania zezwolenia;

W pkt. 3 i 6 niniejszego protokołu opisano czynności dotyczące pozyskania i hodowli gatunków roślin ze stanowisk naturalnych w celu uzupełnienia nasadzeń w Dziale roślin chronionych i zagrożonych i ich ponownego wprowadzenia do środowiska naturalnego. Działania będą prowadzone w zależności od możliwości pozyskania środków finansowych na ten cel.

9. Otoczenie Ogrodu pasem zadrzewień, złożonych z drzew lub krzewów gatunków niewykazujących charakteru inwazyjnego, przed upływem 3 lat od dnia wydania zezwolenia.

Po zewnętrznej i wewnętrznej stronie ogrodzenia Ogrodu w latach poprzednich nasadzono roślinność pochodzenia rodzimego – od strony zachodniej Ogrodu drzewa i krzewy rodzime stanowiące zarazem kolekcję dendrologiczną pn. „Przewodnie zbiorowiska leśne Gór Świętokrzyskich”. Ostatnio, w ramach nasadzeń zastępczych nasadzono ponad 100 szt. drzew z gatunku klon zwyczajny *Acer platanoides* i grab pospolity *Carpinus betulus* w formie kolumnowej. Nasadzenia wykonano po zewnętrznej stronie ogrodzenia obiektu, oddzielając tym samym teren Ogrodu od strony miasta (ul. Jagiellońskiej). Z kolei po zewnętrznej stronie ogrodzenia Ogrodu, od strony ul. Karczówkowskiej, wykonano nasadzenia lip drobnolistnych *Tilia cordata* w celu odtworzenia alei lipowej. Nasadzenia będą kontynuowane w tej lokalizacji.

Na terenie Ogrodu zostały również posadzone nowe drzewa i krzewy w ramach zaleconych nasadzeń zastępczych (np. szpaler drzew ok. 20 szt. gatunku klon polny *Acer campestre*, 15 szt. klon czerwony *Acer rubrum*). Ogród realizuje również nasadzenia własne m. in. modrzew japoński *Larix kaempferi* ok 5 szt., surmia bignoniowa *Catalpa bignonioides*, tawuła japońska *Spiraea japonica*). Na terenie obiektu są także sadzone drzewa pamiątkowe przez różne podmioty, instytucje, organizacje. Głównie są to taksyony pochodzenia rodzimego.

Na tym protokół zakończono i podpisano przez kontrolujących oraz przedstawicieli Ogrodu Botanicznego. Protokół sporządzono w 2 egzemplarzach jednobrzmiących, po jednym dla każdej ze stron. Zapisy protokołu udokumentowano kolorowymi fotografiami dostępnymi w siedzibie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Kielcach.

1. Agnieszka Detka
2. Mateusz Młynarczyk ..
3. dr Agnieszka Pierścińska ..
4. dr Bartosz Piwowski ..